

ارزیابی حقوق بشر زنان و کودکان
در آمریکا و اروپا
به ریاست نهادهای حقوق بشری

فریبا سادات محسنی سهیلی

(عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی)

شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده

۱۳۹۸

سرشناسه: محسنی سهی، فریاسادات، ۱۳۵۷-

عنوان و نام پدیدآور: ارزیابی حقوق بشر زنان و کودکان در آمریکا و اروپا به روایت نهادهای حقوق بشری/فریبا سادات محسنی سهی؛ ویراستار سیده فاطمه محبی.

مشخصات نشر: تهران: شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده، روابط عمومی، ۱۳۹۸.

شابک: ۰-۷۴-۸۴۳۵۷۴-۹۶۴-۹۷۸: مشخصات ظاهری: ۳۲۸ص.

وضعیت فهرست نویسی: فیبا موضوع: حقوق بشر — ایالات متحده

موضوع: حقوق بشر — اروپا Human rights — United States

موضوع: حقوق زن — ایالات متحده Human rights — Europe

موضوع: حقوق کودک — ایالات متحده Women's rights — United States

موضوع: حقوق کودک — کشورهای عضو اتحادیه اروپا Children's rights — United States

موضوع: Children's rights — European Union countries

شناسه افزوده: شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده، روابط عمومی

رده بندی کنگره: ۵۹۹ JC رده بندی دیویی: ۳۲۳/۰۹۷۳

شماره کتابشناسی ملی: ۶۰۲۶۹۶۵ تاریخ درخواست: ۱۳۹۸/۱۰/۱۸

تاریخ پاسخگویی: کد پیگیری: ۶۰۲۶۶۴۰

عنوان: ارزیابی حقوق بشر زنان و کودکان در آمریکا و اروپا به روایت نهادهای حقوق بشری

مؤلف: فریبا سادات محسنی سهی

شابک: ۰-۷۴-۸۴۳۵-۹۶۴-۹۷۸

ویراستار: سیده فاطمه محبی

طراح جلد: جمیله طالقانی زاده

صفحه آرا: طاهره توکلی

صاحب امتیاز: شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده

ناشر: روابط عمومی شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده

قیمت: ۳۵۰۰۰۰ ریال

نوبت چاپ: اول

سال نشر: ۱۳۹۸

نشانی: تهران، خیابان فلسطین شمالی، شماره ۳۰۹

تلفن: ۵-۶۶۴۶۸۲۷۱

فکس: ۶۶۴۱۳۳۱۷

حق چاپ، تکثیر و انتشار محفوظ است.

استفاده از مطالب با ذکر منبع بلا مانع می باشد.

فهرست مطالب

.....	سخن ناشر	۹
.....	مقدمه	۱۰
.....	فصل اول: رویه‌های ارزیابی وضعیت حقوق بشر زنان و کودکان در سازمان ملل متحد	۱۳
.....	رویه‌های ارزیابی حقوق بشر در سازمان ملل متحد	۱۴
.....	رویه‌های ارزیابی حقوق بشر مبتنی بر معاهدات	۱۴
.....	رویه‌های ارزیابی حقوق بشر مبتنی بر منشور	۱۷
.....	نهادهای حقوق بشری مبتنی بر منشور ملل متحد	۱۷
.....	رویه ویژه موضوع خشونت علیه زنان	۲۲
.....	رویه ویژه موضوعی حقوق کودک	۲۲
.....	رویه بررسی ادواری جهانی	۲۲
.....	فصل دوم: ارزیابی وضعیت حقوق بشر زنان و کودکان در ایالات متحده آمریکا	۲۹
.....	تصویر کلی از نقض حقوق بشر زنان و کودکان	۳۰
.....	وضعیت تصویب و الحاق به معاهدات و کنوانسیون‌های حقوق بشری توسط ایالات متحده آمریکا	۳۶
.....	کمیته رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان و ایالات متحده آمریکا	۳۸
.....	کمیته حقوق کودک و ایالات متحده آمریکا	۳۸
.....	رصد موارد نقض حقوق بشر در گزارش‌های گزارشگران ویژه خشونت علیه زنان و گزارشگر ویژه کودک	۳۸
.....	زمینه‌های اصلی نگرانی در گزارش گزارشگر ویژه، آقای جان میگوئل پتی، ۱۹۹۹	۳۹
.....	گزارش گزارشگر ویژه خشونت علیه زنان، علل و پیامدهای آن، رشیده مانجو، ۲۰۱۱	۵۳
.....	گزارش گروه کاری در موضوع تبعیض علیه زنان در قانون و عمل در مأموریت به کشور ایالات متحده آمریکا، ۲۰۱۶	۷۳
.....	گزارش گزارشگر ویژه فروش کودکان، فحشاء کودکان و پورنوگرافی کودکان، نجات مالا مجید، ۲۰۱۱	۷۷

فصل سوم: ارزیابی وضعیت حقوق بشر زنان و کودکان در کانادا.....	۸۳
تصویر کلی از نقض حقوق بشر زنان و کودکان.....	۸۴
وضعیت تصویب و الحاق به معاهدات و کنوانسیون‌های حقوق بشری توسط کانادا.....	۸۷
کمیته رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان و کانادا.....	۸۸
کمیته حقوق کودک و کانادا.....	۸۸
گزارش کمیته رفع همه اشکال تبعیض علیه زنان درباره کشور کانادا، ۲۰۰۳.....	۸۸
گزارش گروه کاری در مورد بازنگری دوره‌ای جهانی کشور کانادا، ۲۰۱۳.....	۹۲
گزارش سرمایه‌داری بین‌الملل کانادا به کمیته سازمان ملل متحد در مورد خشونت علیه زنان و دختران بومی ۲۰۰۷.....	۹۵
مشاهدات پایانی کمیته حقوق کودک در مورد گزارش دوره‌ای سوم و چهارم کانادا، ۲۰۱۲.....	۹۸
مشاهدات کمیته رفع تبعیض علیه زنان در بررسی گزارش دوره‌ای هشتم و نهم کانادا، ۲۰۱۶.....	۱۱۲
فصل چهارم: ارزیابی وضعیت حقوق بشر زنان و کودکان در بریتانیا.....	۱۲۳
تصویر کلی از نقض حقوق بشر زنان و کودکان.....	۱۲۴
وضعیت تصویب و الحاق به معاهدات و کنوانسیون‌های حقوق بشری توسط بریتانیا.....	۱۳۰
کمیته رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان و بریتانیا.....	۱۳۱
کمیته حقوق کودک و بریتانیا.....	۱۳۱
مشاهدات پایانی کمیته رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان در مورد گزارش پنجم و ششم بریتانیا و ایرلند شمالی، ۲۰۰۸.....	۱۳۱
مشاهدات پایانی کمیته رفع تبعیض علیه زنان در مورد گزارش هفتم بریتانیا و ایرلند شمالی ۲۰۱۳.....	۱۳۶
گزارش گزارشگر ویژه در رابطه با خشونت علیه زنان، علل و نتایج آن، رشیده مانجو ۲۰۱۵.....	۱۴۲
مشاهدات کمیته حقوق کودک، در ارزیابی گزارش‌های ارائه‌شده توسط کشورهای عضو بریتانیا و ایرلند شمالی - جزیره‌مان، تحت ماده ۴۴ این کنوانسیون، ۲۰۰۰.....	۱۵۸
فصل پنجم: ارزیابی نقض حقوق بشر حقوق بشر زنان و کودکان در فرانسه.....	۱۶۳
تصویر کلی از نقض حقوق بشر زنان و کودکان.....	۱۶۴

وضعیت تصویب و الحاق به معاهدات و کنوانسیون‌های حقوق بشری توسط فرانسه.....	۱۶۶
کمیته رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان و فرانسه.....	۱۶۷
گزارشگران خشونت علیه زنان و فرانسه.....	۱۶۷
کمیته حقوق کودک و وضعیت گزارش دهی فرانسه.....	۱۶۸
مشاهدات پایانی کمیته مبارزه با تبعیض علیه زنان در مورد گزارش دوره‌ای ششم فرانسه (۲۰۰۸).....	۱۶۸
مشاهدات پایانی کمیته مبارزه با تبعیض علیه زنان در مورد گزارش‌های دوره‌ای هفتم و هشتم فرانسه، ۲۰۱۶.....	۱۷۱
گزارش کمیته حقوق کودک در مورد رعایت ماده ۴۴ این کنوانسیون، ۲۰۰۴.....	۱۷۸
گزارش کمیته حقوق کودک در رابطه با اجرای ماده ۱۲، پروتکل اختیاری حقوق کودک در فروش کودکان، تولد کودک و بارداری کودکان، ۲۰۰۷.....	۱۷۹
گزارش کمیته حقوق کودک در خصوص اجرای ماده ۴۴ کنوانسیون حقوق کودک، ۲۰۰۹.....	۱۸۲
مشاهدات پایانی کمیته حقوق کودک در مورد گزارش دوره‌ای پنجم فرانسه، ۲۰۱۶.....	۱۹۳
گزارش کمیته حقوق بشر در خصوص نقض حقوق مدنی و سیاسی در فرانسه، ۲۰۰۸.....	۲۰۸
گزارش کمیته حقوق بشر در خصوص حقوق مدنی و سیاسی در فرانسه، ۲۰۰۰.....	۲۱۰
مشاهدات کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در اجرای مواد ۱۶ و ۱۷ میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، فرانسه، ۲۰۰۷.....	۲۱۳
مشاهدات پایانی کمیته اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در مورد گزارش دوره‌ای چهارم فرانسه، ۲۰۱۶.....	۲۱۶
مشاهدات پایانی کمیته رفع تبعیض نژادی در اجرای ماده ۹ کنوانسیون، ۲۰۱۰.....	۲۲۱
گزارش گزارشگر ویژه درباره فروش، فحشاء و پورنوگرافی کودکان در فرانسه، ۲۰۰۲.....	۲۲۳
گزارش گزارشگر ویژه فروش، فحشاء و پورنوگرافی کودکان در فرانسه، ۲۰۱۲.....	۲۳۶
حوزه‌های اصلی نگرانی در پیشنهاد‌های گروه کاری بررسی دوره‌ای جهانی به فرانسه، ۲۰۱۸.....	۲۴۳
فصل ششم: ارزیابی نقض حقوق بشر زنان و کودکان در سوئد.....	۲۵۱
تصویر کلی از وضعیت حقوق بشر زنان و کودکان.....	۲۵۲

وضعیت تصویب و الحاق به معاهدات و کنوانسیون‌های حقوق بشری توسط سوئد.....	۲۵۵
کمیته رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان و سوئد.....	۲۵۶
کمیته حقوق کودک و سوئد.....	۲۵۶
گزارش کمیته مبارزه با تبعیض علیه زنان در خصوص ماده ۱۸ کنوانسیون، ۲۰۰۱.....	۲۵۷
گزارش گزارشگر ویژه خشونت علیه زنان، علل و پیامدهای آن، یاکین ارتورگ، ۲۰۰۶.....	۲۵۸
مشاهدات پایانی کمیته رفع تبعیض علیه زنان در مورد گزارش‌های دوره‌ای هشتم و نهم سوئد: ۲۰۱۶.....	۲۶۸
مشاهدات پایانی کمیته حقوق کودک در خصوص ماده ۴۴ این کنوانسیون: سوئد ۲۰۰۵.....	۲۷۲
گزارش کمیته حقوق کودک، در مورد ماده ۸ پروتکل اختیاری کنوانسیون حقوق کودک، مشارکت کودکان در جنگ‌ها، مسلح، سوئد ۲۰۰۷.....	۲۷۷
گزارش کمیته در زمینه ماده ۴۲ کنوانسیون حقوق کودک: سوئد ۲۰۰۹.....	۲۷۸
گزارش کمیته حقوق کودک در خصوص بند ۱ ماده ۱۲ پروتکل اختیاری، در مورد فروش کودکان، فحشاء کودک و پورنوگرافی، سوئد ۲۰۱۱.....	۲۸۵
فصل هفتم: ارزیابی وضعیت حقوق بشر در سوئد و کودکان در فنلاند.....	۲۹۵
تصویر کلی از نقض حقوق بشر زنان و کودکان.....	۲۹۶
وضعیت تصویب و الحاق به معاهدات و کنوانسیون‌های حقوق بشری توسط فنلاند.....	۲۹۸
کمیته رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان و فنلاند.....	۲۹۸
کمیته حقوق کودک و فنلاند.....	۲۹۹
گزارش کمیته مبارزه با تبعیض علیه زنان، فنلاند، ۲۰۰۱.....	۲۹۹
مشاهدات پایانی کمیته رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان در خصوص فنلاند، ۲۰۰۸.....	۳۰۱
مشاهدات کمیته حقوق کودک در خصوص ماده ۴۴ این کنوانسیون، فنلاند، ۲۰۰۰.....	۳۰۴
مشاهدات پایانی کمیته حقوق کودک در خصوص ماده ۴۴ کنوانسیون، ۲۰۰۵.....	۳۰۹
مشاهدات پایانی کمیته حقوق کودک در خصوص گزارش دوره‌ای چهارم فنلاند و تحت ماده ۴۴ کنوانسیون حقوق کودک، ۲۰۱۱.....	۳۱۳
توصیه‌های گزارش گروه کاری بازنگری دوره‌ای جهانی به کشور فنلاند، ۲۰۱۷.....	۳۲۱

سخن ناشر

حقوق بشر یکی از مهم‌ترین دستاوردهای بشر در چند قرن گذشته اعلام شده است؛ اما این مفهوم با همه کاستی‌هایی که دارد سال‌های متمادی مورد استفاده ابزاری کشورهای استکباری جهان قرار گرفته و از این طریق، انواع فشارها را بر کشورهای مخالف تحمیل نموده‌اند. در این میان، دولت آمریکا و چند کشور اروپایی علی‌رغم داعیه دموکراسی و حقوق بشر، از استانداردهای لازم حقوق بشری در کشور خود برخوردار نبوده و بسیاری از سازمان‌های حقوق بشری از جمله: سازمان عفو بین‌الملل و کمیته حقوق بشر سازمان ملل، نگران‌های جدی خود را از نقض حقوق بشر زنان و کودکان توسط آمریکا و چند کشور اروپایی اعلام کرده‌اند. مقام معظم رهبری (دام‌ظله) در خصوص وضعیت زنان در کشورهای غربی می‌فرمایند: «نماینده‌ها، پناهگاه‌ها، ذهنی غربی‌ها در مورد زن، هیچ نتوانسته جلوی ظلمی را که در خانواده و بیرون خانواده در طول تاریخ به زن‌ها می‌شده - که هنوز هم می‌شود - بگیرد. اگر فرض کنیم بشود در جامعه‌ای از مظلومیت زنان - در این مظلومیت هم یک علل طبیعی و قهری دارد - جلوگیری کرد، فقط در سایه‌ی اخلاق و قانون و تهذیب مردان است؛ اما امروز در غرب مطلقاً از این خبری نیست. آزار زنان، فشارهای گوناگون جسمانی و آزارهای روحی بر زنان در غرب، آمارهایی که الان دارند می‌دهند، به‌مراتب از کشور خود ما و از جاهایی که ما اطلاع داریم، بیشتر است. بنابراین جلوی آن مشکل را هم نتوانستند بگیرند، از این طرف هم این همه ضایع ایجاد کردند؛ از رو شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده، در راستای تکالیف مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی و با توجه به منشور حقوق و مسئولیت‌های زنان در جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۸۲ شورای عالی انقلاب فرهنگی) که «مسئولیت آگاهی از رویدادها و مسائل سیاسی جهان و نیز مسئولیت حضور فعال و موثر در محافل بین‌المللی به ویژه در زمینه مسائل مربوط به زنان» را مطرح می‌نماید و ماده ۵ سیاست‌های فعالیت‌های بین‌المللی زنان (مصوب ۱۳۸۱ شورای عالی انقلاب فرهنگی) که «تقویت و ارتقای آگاهی زنان در کلیه امور بین‌المللی آنان با تأکید بر حقوق بین‌الملل و آشنایی با شرایط و فضای مناسبات و روابط در محافل بین‌المللی» را مورد توجه قرار می‌دهد، آگاهی از وضعیت زنان و کودکان در سایر کشورها از جمله کشورهای غربی را بر اساس گزارشات نهادهای حقوق بشری مورد مذاقه کارشناسی قرار داده است.

زهرآیت‌اللهی

ریاست شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده

مقدمه

در چند دهه اخیر، بخش مهمی از روح حاکم بر روابط میان اتحادیه اروپا با سایر کشورها را مسائل و مباحث حقوق بشری تشکیل می‌دهد. اتحادیه اروپا، با انعقاد پیمان ماستریخت (سال ۱۹۹۲) شرط احترام به حقوق بشر را در روابط خود با کشورهای جهان سوم، به عنوان عنصر ضروری، وارد نموده و نسبت به مسائل حقوق بشری حساسیت فراوانی نشان می‌دهد.

ایالات متحده نیز در تمام سال‌های جنگ سرد با شعار دموکراسی، آزادی و احقاق حقوق ملت‌ها، سیاست‌های - هانی خود را پیش می‌برد. به نظر می‌رسد با توجه به شوروی - محوری در سیاست خارجی آمریکا در دوران جنگ سرد «حقوق بشر لیبرالی»، بیش‌تر به عنوان هدفی برای مقابله با کمونیسم شوروی معرفی می‌شد و حقیقت امری آن، نهفته باقی مانده بود (donnelly, 2006)، اما تمام دکترین‌های حقوق بشری آمریکا از دکترین ترنن تا دکترین کارتر در راستای تحکیم نفوذ و مشروعیت بخشیدن به مداخله آمریکا در مناطق مختلف جهان دامن‌دهی شده بودند.

«زیگنیو برزینسکی» سیاست‌گذار برجسته آمریکا در دوره ریاست جمهوری کارتر، در کتاب معروف خود به نام «قدرت و اصول» هدف از اتخاذ سیاست حقوق بشری را حفظ منافع آمریکا در درازمدت و مانور سیاسی در مقابل اقدامات روسیه ذکر کرده است. برزینسکی: «کارتر زمانی به قدرت رسید که یک تغییر اساسی در سیاست خارجی آمریکا در قبال ایران و جهان به وجود آمد. در داخل و خارج آمریکا یک تغییر اساسی و خلأ سیاسی به وجود آمد. بنابراین سیاست حقوق بشر کارتر در جهت پر کردن خلأ سیاسی وارد عمل شد. با اتخاذ سیاست حقوق بشر پرستیژ آمریکا احیا می‌گردید» (برزینسکی، ۱۳۸۰).^۱

سیاست حقوق بشری آمریکا دارای دو ویژگی است: اول، همواره در دستور کار سیاست خارجی این کشور قرار داشته است، دوم، این سیاست در هر بازه زمانی با توجه به تحفظات و ملاحظات سیاسی خاص این کشور دربرگیرنده محتوایی متناقض بوده است.

با توجه به محوریت موضوع حقوق بشر در سیاست خارجی ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپا و ادعای حمایت، حفاظت و نظارت بر اجرای حقوق بشر در عرصه منطقه‌ای (اتحادیه اروپا) و بین‌المللی، علی‌الخصوص حقوق بشر زنان و کودکان، همچنان سؤالات و ابهاماتی در این زمینه وجود دارد که

۱- Donnelly, 2006, Sovereign Inequalities and Hierarchy in Anarchy: American Power and International Society

۲. قدرت و اصول: خاطرات برزینسکی مشاور امنیت ملی ۱۹۷۷ - ۱۹۸۱، مترجم مرضیه ساقیان، وزارت امور خارجه، ۱۳۸۰

وضعیت حقوق بشر زنان و کودکان در کشورهای عضو اتحادیه اروپا و ایالات متحده آمریکا چگونه است؟ و اساساً سازوکار ارزیابی وضعیت حقوق بشر زنان و کودکان در سازمان ملل و نهادهای حقوق بشری زیرمجموعه آن چیست؟ و نهایتاً روایت سازمان ملل از وضعیت حقوق بشر زنان و کودکان در کشورهای عضو اتحادیه اروپا و ایالات متحده آمریکا چگونه است؟ این مکتوب بر آن است که به این پرسش‌ها پاسخ دهد.

با توجه به عضویت ۲۸ کشور در اتحادیه اروپا و عدم امکان بررسی وضعیت حقوق بشر زنان و کودکان تمامی این کشورها در یک مجلد، فقط ۴ کشور صاحب‌نام این اتحادیه شامل: فرانسه، بریتانیا، فنلاند و سوئد در میان کشورهای عضو انتخاب گردیده است. همچنین علاوه بر ایالات متحده آمریکا، کشور کانادا نیز به دلایل پیش‌مقدم در تهیه پیش‌نویس قطعنامه علیه کشورها، موضوع بررسی این پژوهش قرار گرفته است.

روش پژوهش، کیفی و انواع توصیفی و استنادی است. منابع داده‌های این پژوهش نیز گزارش‌ها و اسناد مصوب سازمان ملل متحد، نهادهای حقوق بشری ذیل آن است. با عنایت به حجم بسیار زیاد اسناد و گزارش‌ها، تلاش گردیده است به‌منظور اختصار در مستندات، صرفاً بخش‌های مرتبط با اعلام مواضع هر یک از کمیته‌های ارزیابی معاهدات، گزارشگران ویژه موضوعی و کارگروه ارزیابی دوره‌ای جهانی منعکس شود.

در فصل اول این مکتوب، کلیاتی از سازوکارهای ارزیابی رعایت حقوق بشر در سازمان ملل متحد بیان شده و در فصل‌های دوم تا هفتم کتاب، وضعیت حقوق بشری زنان و کودکان در کشورهای مورد نظر ارزیابی شده است. موضوعات مورد بررسی در هر فصل گزارش‌های کمیته معاهداتی رفع تبعیض علیه زنان و کمیته حقوق کودک و نیز گزارش گزارشگران ویژه خشونت علیه زنان و گزارشگر حقوق کودک در خصوص ارزیابی وضعیت حقوق بشر زنان و کودکان در کشور ایالات متحده آمریکا و کانادا و ۴ کشور اروپایی دیگر (انگلیس، فرانسه، سوئد، فنلاند) می‌باشد.

نکته‌ای که در این متن حائز اهمیت است منطق استنباط نهادهای متولی ارزیابی وضعیت حقوق بشر، از وضعیت زنان و کودکان در کشورهای مورد بحث است که امکانات تحلیلی و استنتاجی فراوانی را در اختیار محققین قرار می‌دهد. امید است مستندات آن در غنای تفکر علمی و درزمینه‌ی شناخت وضعیت واقعی حقوق بشر زنان و کودکان در کشورهای مورد مطالعه مؤثر افتد.